CZU: 347.952:347.91(478)(094.4) **https://doi.org/10.59295/rpijn2025.92**

TRANZICȚIA ÎN CADRUL PROCEDURII DE CONCILIERE A PĂRȚILOR PROCEDURII DE EXECUTARE SILITĂ

MUȘET Marcel,
Universitatea de Stat din Moldova,
doctorand, executor judecătoresc
ORCID ID: 0009-0007-4536-5205

SUMMARY

The study performs an analysis of the peculiarities and perspectives of the transaction implementation as a process of conciliation to the stage of initiation of enforcement proceedings, in the light of the amendment of the Execution Code, reported to the guarantees established by art.6 § 1 of the ECHR with regard to free access to justice, the enforcement of final judgments and the debtor's guarantees in the framework of the enforcement procedure.

***Keywords*:** conciliere, tranzacție, proces-verbal, executare silită, executor judecătoresc

În doctrina de specialitate s-a apreciat că în cursul executării silite, executorul judecătoresc este obligat să aibă un rol activ, stăruind prin toate mijloacele admise de lege, pentru realizarea integrală și cu celeritate a obligațiilor prevăzute în titlul executoriu. Posibilitățile de acțiune aflate la îndemâna executorului judecătoresc și care configurează acest principiu se manifestă pe mai multe paliere, respectiv cel al obligației de a acționa în temeiul facultății recunoscute de lege, de a proceda într-un anume sens sau al acțiunii subordonate manifestării de voință a creditorului ori a debitorului. Tot astfel, rolul activ al organului de executare se configurează și prin gradul de implicare al acestuia în sensul apelării nu doar la mijloace directe, obligatorii și necesare pentru realizarea executării silite, ci și la mijloace indirecte, care, deși auxiliare și facultative servesc scopului principal de satisfacere a creanței creditorului[1].

Prin modificările aduse Codului de executare al RM[2] prin Legea nr.143 din 02.07.2010, reglementându-se la art.44 alin.2 faptul că ”în tot cursul executării silite, creditorul şi debitorul pot conveni, sub supravegherea executorului judecătoresc, ca

[1] Evelina Oprina, Rolul executorului judecătoresc între teorie și practică. Revista română de executare silită nr.4/2015, p.39-76.
[2] Publicat la data de 05.11.2010 în Monitorul Oficial al RM nr.214 – 220.

executarea să se efectueze, total sau parţial, numai asupra veniturilor băneşti ale debitorului sau ca stingerea obligaţiei să se facă în alt mod permis de lege". Astfel, se apreciază că aceste modificări, în vigoare și astăzi, imprimă un caracter mai permisiv procedurii de executare silită, oferind părților procedurii de executare posibilitatea să convină de sine stătător asupra modului în care se va realiza executarea silită a obligației stabilite de documentul executoriu. În acest mod, păstrat fiind caracterul coercitiv al executării, legiuitorul lasă totuși un spațiu de manevră debitorului pentru a conveni asupra modului și termenilor în care acesta se va conforma obligației sale.

Noile reglementări ale Codului de executare, introduce noțiunea de *concilierea părților în procedura de executare*, potrivit cărora aceasta constituie o etapă obligatorie premergătoare acțiunilor de executare silită, potrivit art.62 Cod de executare al Republicii Moldova. Această instituție ce derulează în cursul unei proceduri de executare silită, în premieră, plasează executorul judecătoresc într-un rol, anterior străin acestuia – cel de conciliator al părților, care veghează asupra legalității înțelegerii între părți și facilitează procesul de identificare a soluțiilor de executare, acceptate de ambele părți, și corespunzător, mai ușor a fi aduse la îndeplinire. Nu mai puțin important, executorul judecătoresc oferă părților un cadru benefic pentru dialog.

Astfel, Codul de executare al Republicii Moldova impune în sarcina executorului judecătoresc concilierea părților. În acest sens sunt reglementate acțiuni concrete care urmează a fi realizate de executorul judecătoresc și efectele acestora. Aceste reglementări conturează particularitățile concilierii părților ca o etapă de sine stătătoare a procedurii de intentare a executării silite, cu sarcini și acte proprii. Evident că părțile sunt în drept să încheie o tranzacție nu doar în cadrul procesului civil, ci și în orice etapă a executării silite prin care să convină termenii și condițiile de executare a titlului executoriu. Această facilitate este garantată de lege ca un drept fundamental al părților prin prisma principiului diponibilității din Codul de executare.

Potrivit art.62 alin.(3) al Codului de executare al Republicii Moldova, în cazul în care părţile au convenit asupra încheierii unei tranzacţii, executorul judecătoresc întocmeşte un proces-verbal, în care consemnează condiţiile tranzacţiei, acest proces-verbal servind drept temei pentru încetarea procedurii de executare. Procesul-verbal al executorului judecătoresc prin care se întăreşte tranzacţia este un document executoriu.

Aceste reglementări din Codul de executare sunt foarte progresiste și în deplin acord cu standardele internaționale aplicabile domeniului, oferind posibilități largi

părților procedurii de executare de a modela cursul executării conform intereselor și aranjamentelor comune, pentru a o face cât mai puțin dureroasă pentru debitor, dar și acceptabilă pentru creditor.

Potrivit art.10 din Codul Mondial de executare[1], *statele trebuie să se asigure că profesionistul însărcinat cu executarea are opțiunea de a adopta o procedură de executare consensuală la solicitarea debitorului. Pentru a adapta executarea la situația creditorului și a debitorului, Statele trebuie să permită participarea activă a părților la executare*. Astfel, Liniile directoare CEPEJ pentru o mai bună implementare a recomandărilor Consiliului Europei în domeniul executării din 2009 indică că *prioritate întotdeauna trebuie să se acorde ajungerii părților la un acord în vederea coordonării cadrului temporal de executare. Dacă părțile convin între ele asupra unui termen de executare, atunci nicio procedură stabilită de statul membru nu trebuie să împiedice executarea acordurilor respective*.

Astfel, din această perspectivă, Codul de executare al Republicii Moldova oferă părților posibilitatea la orice etapă a procedurii de executare a se concilia și a conveni asupra modului și condițiilor executării. Art.60 alin.(1) din Codul de executare stipulează, în termenul stabilit de executorul judecătoresc în încheierea de intentare a procedurii de executare, părţile sunt obligate să se prezinte în faţa executorului judecătoresc pentru a li se comunica drepturile şi obligaţiile lor, inclusiv posibilitatea de conciliere sau, după caz, de determinare a modalităţii de executare şi/sau a consecutivităţii de urmărire a bunurilor debitorului.

Odată cu prezentarea documentului executorului către executorul judecătoresc, demarează o etapă autonomă în cadrul procesului de înfăptuire a justiției, care are drept scop executarea întocmai și în măsură integrală a documentelor executorii. Anume din acest moment, se aduce atingere sarcinii stabilite la art.1 alin.(1) al Codului de executare al Republicii Moldova, care este cel al executării forțate, presupunând o serie de măsuri coercitive prevăzute de lege, aplicate de executorul judecătoresc în privința debitorului. Cu toate acestea, desi procedura executării a fost deja declanșată, realizarea sarcinii acesteia poate fi atinsă și pe alte căi, fără a constrânge în vreun fel debitorul[2].

[1] https://www.uihj.com/fr/telechargements/code-mondial-de-lececution/.

[2] Igor Coban, Iurie Deleu, Particularitățile tranzacției de împăcare și concilierea părților în procedura de executare a Republicii Moldova, publicat în volumul Conferinței internaționale ”Procesul civil și

Tranzacția de împăcare la etapa executării silite presupune anume acel mecanism de executare benevolă, care are drept scop fie renunțarea la aplicarea forței coercitive, exercitată prin intermediul executorilor judecătorești, fie încetarea procesului executării silite, dacă o astfel de procedură a fost declanșată.

Anume din acest considerent, legiuitorul moldav, prin modificările aduse la Codul de executare prin Legea nr.143 din 02.07.2010, a adoptat soluții noi care sunt în concordanță cu recomandările internaționale aplicabile în materie. Astfel, Liniile directoare ale Comisiei Europene pentru eficiența justiției privind o mai bună aplicare a Recomandărilor existente ale Consiliului Europei în materie de executare indică la p.8 următoarele: ”Procedura de executare trebuie să fie suficient de flexibilă, astfel încât să lase agentului de executare un grad de latitudine rezonabilă pentru a facilita anumite înțelegeri cu debitorul, atunci când între creditor și debitor există consens. Aceste înțelegeri trebuie să fie obiectul unui control riguros, astfel încât să garanteze imparțialitatea agentului de executare și protejarea intereselor creditorului și a terților. Rolul agentului de executare trebuie să fie clar definit de lege (spre exemplu gradul său de autonomie); el poate să apară în rolul unui mediator post-judiciar pe durata procedurii de executare[1].

În perfectă coerență, cu aceste recomandări, art.4 din Codul de executare a Republicii Moldova, indică:

”(1) Creditorul dispune de dreptul de a cere executarea silită a documentelor executorii, precum şi de a renunţa la executarea începută sau de a amîna pornirea ei, în limitele prescripţiei dreptului stabilit.

(2) Părţile în procedura de executare (creditorul şi debitorul) pot executa documentul executoriu prin încheierea unei tranzacţii în condiţiile prezentului cod.”

Mai mult, condițiile de încheiere a tranzacției în procedura de executare, sunt prevăzute la art.62 Cod de executare, care indică în termenul stabilit de executorul judecătoresc în încheierea de intentare a procedurii de executare, părţile sunt obligate să se prezinte în faţa executorului judecătoresc pentru a li se comunica drepturile şi obligaţiile lor, inclusiv posibilitatea de conciliere sau, după caz, de determinare a modalităţii de executare şi/sau a consecutivităţii de urmărire a

executarea silită. Teorie și Practică”, 27-29 august 2015, Târgu Mureș, Ed.Universul Juridic, București, 2015, p.125-130.

[1] https://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/textes/Guidelines_fr.pdf.

bunurilor debitorului. Acest text legal indică fără echivoc că părțile pot determina chiar de la începutul procedurii de executare modalitatea de executare și consecutivitatea în care vor fi urmărite bunurile.

În tot cursul executării silite, creditorul și debitorul pot conveni asupra unor aspecte care privesc executarea silită cum ar fi:

- Executarea să se efectueze, în total sau în parte, numai asupra veniturilor bănești sau altor bunuri ale debitorului;
- Vînzarea bunurilor supuse urmăririi să se facă bună învoială sau;
- Plata obligației să se facă în alt mod admis de lege;
- Posibilitatea creditorului de a acorda debitorului un termen de plată după începerea executării, concesie care conduce la suspendarea executării fie la solicitarea creditorului fie la cererea debitorului;
- Acordul creditorului pentru vînzarea amiabilă a bunului mobil sau împreună cu acordul debitorului, pentru vînzarea directă a acestuia.

Creditorul poate uza de orice mijloc de executare pentru satisfacerea creanței sale, norma în cauză neputîndu-se întrerpreta, în sensul că, odată cu realizarea voinței părților, nu s-ar mai putea solicita efectuarea urmăririi în alt mod admis de lege, dacă procedura aleasă nu mai poate fi continuată. Astfel, între părți poate interveni o novație, o compensație, o cesiune de creanță sau un alt mijloc de stingere sau de transformarea a obligațiilor[1].

Cu aceeași idee e confirmată și din prevederile art.90 alin.(1) Cod de executare, prin care se stabilește că consecutivitatea urmăririi bunurilor debitorului poate fi stabilită, de comunul acord al părţilor în procedura de executare, ţinîndu-se cont de prioritatea intereselor creditorului.

În acest sens, am cita aici Liniile directoare ale Comisiei Europene pentru eficiența justiției privind o mai bună aplicare a Recomandărilor existente ale Consiliului Europei în materie de executare, care indică la p.70 ”Atunci când părțile convin împreună asupra unui acord de executare, nici o procedură aplicată de stat nu trebuie să împiedice acest acord să-și producă efectele[2].

Ca expresie a limitelor disponibilității ce nu poate afecta caracterul imperativ al

[1] C.Stănescu, C.Bîrsan, Drept civil. Teoria generală a obligațiilor, ed. A III-a, Ed. All Beck, București 2000, pp.341-367.
[2] https://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/textes/Guidelines_fr.pdf.

unora dintre normele care reglementează anumite aspecte ale procedurii execuționale, astfel de înțelegeri se vor încheia însă doar *"sub supravegherea executorului judecătoresc"*.

Pornind de la prevederile art.62 alin.(3) Cod de executare, situația încheierii tranzacției de împăcare, executorul judecătoresc întocmește un proces-verbal în care consemnează condițiile tranzacției de împăcare, constituind, totodată, temei de încetare a procedurii de executare.

Prin încheierea unei tranzacții, părțile raportului juridic execuțional pun capăt procedurii execuționale prin concesii reciproce, constând în renunțări reciproce la pretenții sau în prestații noi săvârșite ori promise de o parte în schimbul renunțării de către cealaltă parte la dreptul a cărui valorificare se urmărește prin executare silită[1]. O astfel de reglementare o regăsim și în art.966 alin.(2) al Codului civil al Republicii Moldova "Obligaţia se stinge şi în cazul în care creditorul acceptă o altă executare în locul celei datorate (darea în plată)".

Conform prevederilor art.1917 alin.(1) al Codului Civil al Republicii Moldova "Tranzacţia este contractul prin care părţile previn un proces ce poate să înceapă, termină un proces început sau rezolvă dificultăţile ce apar în procesul executării unei hotărîri judecătoreşti". Prevederea enunțată, constată că legiuitorul a supus reglementării și tranzacția încheieată la faza de executare.

Încheierea tranzacției de împăcare în cadrul procedurii de executare silită implică anumite particularități procedurale, cât și conceptuale în raport cu natura juridică a puterii actului de executare.

Tranzacția de împăcare în procedura executării silite, spre deosebire de tranzacția procedura în acțiune civilă, se încheie de către părți deja după ce litigiul dintre ei a fost soluționat de către instanța de judecată. La etapa procedurii executării silite creditorul deja deține hotărârea judecătorească definitivă, în care sunt stabilite obligațiile debitorului în ceea ce ține de efectuarea unor acțiuni sau abțineri de la efectuarea lor.

Tranzacția de împăcare, după puterea sa este similară hotărîrii judecătorești, ceea ce presupune că neexecutarea condițiilor stipulate în ea reprezintă temei pentru a intenta o nouă procedură de executare silită.

Se afimă că încheierea tranzacției de împăcare, *de facto,* anulează toate actele

[1] Ioan Gîrbuleț, Actele executorului judecătoresc, Ed.Universul Juridic, București 2014, p.42-44.

judecătorești pronunțate anterior, cu toate că *de iure* nu este așa. Astfel, legiuitorul introduce o excepție de la regula prevăzută de art.16 al Codului de procedură civilă a Republicii Moldova. Art.16 al.(1) al Codului de procedură civilă situlează ”Hotărîrile, încheierile, ordonanţele şi deciziile judecătoreşti definitive, precum şi dispoziţiile, cererile, delegaţiile, citaţiile, alte adresări legale ale instanţei judecătoreşti, sînt obligatorii pentru toate autorităţile publice, asociaţiile obşteşti, persoanele oficiale, organizaţiile şi persoanele fizice şi se execută cu stricteţe pe întreg teritoriul Republicii Moldova”.

Tranzacția, la fel ca și hotărârea judecătorească pe care o înlocuiește trebuie să fie una transparentă, adică din conținutul ei să fie clar când și cum va decurge executarea. Tranzacția nu poate să prevadă o soluție suspensivă, adică un remediu care ar putea fi realizat într-un viitor nedeterminat.

Tranzacția de împăcare încheiată în cadrul procedurii executării silite oferă părților posibilitatea de a supune schimbării consecințele examinării cauzei în ordinea procedurii civile, de a modifica hotărârea judecătorească definitivă pronunțată pe marginea cauzei ale cărei părți au fost. Această cerință se desprinde din considererentul că după efectele pe care le produce, tranzacția înlocuiește hotărârea judecătorească definitivă în baza căruia s-a eliberat titlul executoriu. Confirmarea tranzacției la etapa executării silite, atrage după sine încetarea procedurii de executare. Astfel, tranzacția trebuie să acopere absolut toate capetele documentului executoriu. La încheierea tranzacției, părțile nu pot conveni asupra unor momente, circumstanțe noi, în detrimentul hotărârii judecătorești pronunțate. Condițiile convenite de către părți nu trebuie să nască între creditor și debitor raporturi juridice noi care nu au constituit obiectul acțiunii civile soluționate de instanța de judecată.

În cadrul procedurii de executare silită, tranzacția este supusă confirmării și această atribuție este pusă pe seama executorului judecătoresc căruia i-a fost prezentat spre executare documentul executoriu. Astfel, executorul judecătoresc, anterior confirmării tranzacției, are obligația, de a explica atât creditorului, cât și debitorului efectele acestui act de procedură, și anume faptul că drept urmare a încheierii tranzacției va înceta procedura executării, fiind imposibil pe viitor a fi reluată.

De aici, putem distinge caracterele specifice al tranzacției de împăcare,

încheiate de către părți la etapa executării silite, cum ar fi:

- Încheierea tranzacției de împăcare în procedura executării silite poate fi posibilă numai în urma pronunțării unei hotărîri judecătorești definitive și declanșată procedura de executare silită;
- Acordul de voință a ambelor părți în procedura de executare să exprime în vederea stingerii obligației stabilite prin documentul executoriu;
- Modificarea condițiilor și a modului de executare a documentului executoriu, prin încheierea tanzacției de împăcare, presupune optimizarea condițiilor în care debitorul este ținut de a-și onora obligațiile ce decurg din documentul executoriu.

Încheierea tranzacției de împăcare în cadrul procedurii de executare silită parcurge aceleași etape ce ține de confirmarea tranzacției de împăcare în procedura în acțiune civilă.

În cadrul procedurii de executare silită, legislația cere un înscris, care se materializează prin procesul-verbal al executorului judecătoresc. Tranzacția poate fi încheieată în orice formă prevăzută de legislația civilă, inclusiv și în formă verbală. Important este ca condițiile acesteia, indifrent de forma în care se materializează, să fie connsemnate de către executorul judecătoresc într-un process-verbal.

În final, așa cum s-a arătat, instanța europeană apreciat că dreptul la un proces echitabil nu acoperă procedura numai până la pronunțarea hotărârii, ci până la executarea acesteia, iar statul are obligația de a executa o hotărâre judecătorescă pronunțată împotriva sa, considerând că executarea silită face parte integrantă din noțiunea de proces, în sensul art.6 din Covenție, întrucât dreptul de acces la justiție ar fi iluzoriu și lipsit de eficiență practică dacă ordinea juridică internă a statului, care respect preeminența dreptului, ar permite ca o hotărâre judecătorească sau un alt înscris ce constituie titlu executoriu să rămână neexecutată în detrimentul unei părți.

Așa dar, tranzacția de împăcare încheiată în cadrul procedurii de conciliere a părților, reprezintă cel mai veritabil mecanism de executare benevolă a obligațiilor debitorului față de creditor. Scopul tranzacției în cadrul executării silite se explică prin faptul că la faxa executării silite ne aflăm în afara oricărui litigiu, soluția fiind pronunțată deja printr-o hotărâre judecătorească definitive. Scopul urmărit prin încheierea tranzacției ar fi dictate de dorința părților de a stabili unele condiții de executare, diferite de modul în care sunt specificate în documentul executoriu,

acestea fiind convenabile ambelor părți.

Odată cu încheierea tranzacției, părțile ajung la încetarea procedurii de executare silită, creditorul obținând realizarea mai rapidă a drepturilor fixate în documentul executoriu, iar debitorul se debarasează de statutul său procedural, precum și evită acele măsuri coercitive la care riscă să fie supus.

BIBLIOGRAFIE:

1. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova. Nr.225/2003. Republicat în Monitorul Oficial, 21.06.2013, nr.130-134
2. Codul de executare al Republicii Moldova. Nr.443/2004. În Monitorul Oficial, 05.11.2010, nr.214-220.
3. Legea nr.113/2010 privind executorii judecătorești.
4. Belei E., ș.a. Drept procesual civil. Partea specială. Chișinău. Editura Lexon, 2016.
5. Conferința Internațională ”Procesul civil și executarea silită” 27-29 august 2015 Târgu Mureș, România. Ed. Universul Juridic, București 2015.